Miejsce na identyfikację szkoły

ARKUSZ PRÓBNEJ MATURY Z OPERONEM WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy: 180 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 26 stron (zadania 1.–32.). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora.
5. Błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **60 punktów**.

Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD ZDAJĄCEGO

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

Arkusz opracowany przez Wydawnictwo Pedagogiczne OPERON.
Kopiowanie w całości lub we fragmentach bez zgody wydawcy zabronione.

Część I. Test (*48 punktów*)

Materiał źródłowy do zadania 1.
Dzietność w Polsce

Niezależnie od tego, jaki jest Pana(i) stan cywilny, w jakim jest Pan(i) wieku, a także czy ma Pan(i) dzieci czy też nie, proszę powiedzieć, ile dzieci chciał(a)by Pan(i) mieć w swoim życiu?

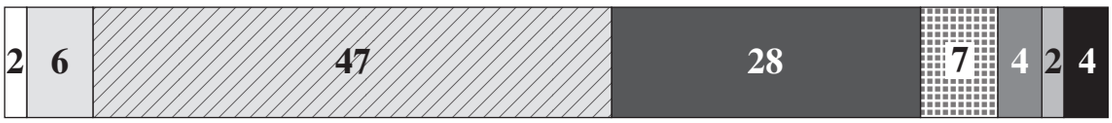

A ile dzieci faktycznie Pan(i) ma?

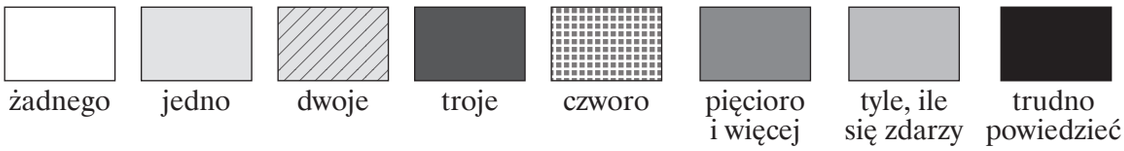

Źródło: *Preferowane i realizowane modele życia rodzinnego*, Komunikat z badań CBOS, 46/2019, www.cbos.pl [dostęp: 21.02.2020].

Zadanie 1. (0–1)

Wyjaśnij, czy istnieje zależność pomiędzy preferowaną a rzeczywistą liczbą dzieci. Swój wybór uzasadnij, odwołując się do danych z wykresu.

.....

.....

.....

.....

Materiał źródłowy do zadania 2.
Ruchliwość społeczna

Takie uroczyste ingresy [objęcie władzy] *odbywały się też w Kościele konstantynopolitańskim, jako że cesarski system hierarchicznych stopni obejmował też duchowieństwo. Promocje* […] *na wyższy stopień odbywały się w rytmie właściwym dla każdej służby i wydziału administracji.*

Źródło: J. Haldon, *Bizancjum: zarys dziejów*, Warszawa 2006, s. 142.

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 2 2020-10-19 15:20:56

Zadanie 2. (0–1)

Podaj nazwę rodzaju ruchliwości społecznej, która została opisana w tekście.

.....

Materiał źródłowy do zadania 3.
Instytucje społeczeństwa obywatelskiego

Instytucja, której podstawą istnienia jest majątek przeznaczony przez jej założyciela na określony cel społeczny.

Źródło: https://sjp.pwn.pl [dostęp: 27.02.2020].

Zadanie 3. (0–1)

Podkreśl poprawne dokończenie zdania.

Powyższa definicja opisuje

A. fundację.

B. ruch obywatelski.

C. stowarzyszenie zwykłe.

D. stowarzyszenie rejestrowane.

Materiał źródłowy do zadania 4.
Konstruktywne metody rozwiązywania konfliktów

W procesie […] *strony wypracowują kompromis, który stanowi ugodę. Nad całością czuwa neutralna osoba trzecia,* […] *pomaga w dojściu do porozumienia. Umowę* […] *zawierają dwa podmioty, będące stronami sporu.*

Źródło: https://czasopisma.beck.pl/[...] [dostęp: 20.02.2020].

Zadanie 4. (0–1)

Podaj nazwę opisanej metody rozwiązywania konfliktów.

.....

.....

.....

.....

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 3 2020-10-19 15:20:56

Materiał źródłowy do zadania 5.

Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym

Art. 2.1.

Mniejszością narodową, w rozumieniu ustawy, jest grupa obywateli polskich, która spełnia łącznie następujące warunki:

1) jest mniej liczebna od pozostałej części ludności Rzeczypospolitej Polskiej;

2) w sposób istotny odróżnia się od pozostałych obywateli językiem, kulturą lub tradycją;

3) dąży do zachowania swojego języka, kultury lub tradycji;

4) ma świadomość własnej historycznej wspólnoty narodowej i jest ukierunkowana na jej wyrażanie i ochronę;

5) jej przodkowie zamieszkiwali obecne terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od co najmniej 100 lat;

6) utożsamia się z narodem zorganizowanym we własnym państwie.

Zadanie 5. (0–1)

Rozstrzygnij, jaką mniejszością są Ormianie według polskiego prawa: narodową czy etniczną. Uzasadnij swoją odpowiedź, odwołując się do właściwego punktu w artykule 2.1.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

.....

Materiał źródłowy do zadania 6.

Rodzaje edukacji

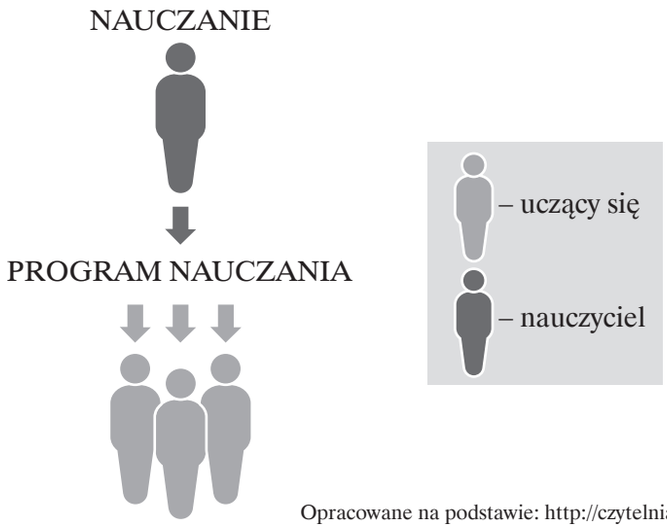

Opracowane na podstawie: http://czytelnia.frse.org.pl/media/FRSE_RAY_wartosc-edukacji_www.pdf [dostęp: 21.02.2020].

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 4 2020-10-19 15:20:56

Zadanie 6. (0–1)

Podaj dwa argumenty uzasadniające, że rysunek odnosi się do edukacji formalnej.

1. .....

.....

2. .....

.....

Materiał źródłowy do zadania 7.
Funkcje mediów

Jeżeli media funkcjonują w sposób zaprogramowany […] *docierają praktycznie do każdego człowieka, który poszukuje systematycznej informacji. One też wytyczają przez swoich dysponentów główne kierunki interpretowania historii i bieżących wydarzeń. Sugerują również, jak należy oceniać trójwładzę państwa demokratycznego – ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą.*

Źródło: A. Lepa, *Opinia publiczna, media i zasady etyki*, https://apcz.umk.pl/czasopisma/index.php/PCh/article/viewFile/3034/3032, s. 93 [dostęp: 21.02.2020].

Zadanie 7. (0–2)

Podaj nazwy dwóch funkcji mass mediów, które zostały opisane w tekście.

1. .....

2. .....

Materiał źródłowy do zadania 8.
Legitymizacja władzy

My Władysław z bożej łaski książę krakowski, sandomierski, łęczycki i kujawski wiadomym czynimy wszystkim, którzy niniejszy list oglądać będą, że starając się o pożytki i korzyści miasta naszego Krakowa, dajemy aby skład wszelkich towarów i rzeczy sprzedażnych w wymienionym mieście posiadali, tak jak najlepiej i najpożyteczniej dla dobra miasta będą (go) mogli ogłosić.

Źródło: M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, *Wiek V–XV w źródłach*, Warszawa 1997, s. 234.

Zadanie 8. (0–1)

Rozstrzygnij, czy podany opis dotyczy tradycyjnej legitymizacji władzy Maxa Webera. Uzasadnij swoje zdanie.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 5 2020-10-19 15:20:56

Materiał źródłowy do zadania 9.
Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r. (fragment)

Art. 125.

W sprawach o szczególnym znaczeniu dla państwa może być przeprowadzone referendum ogólnokrajowe.

Referendum ogólnokrajowe ma prawo zarządzić Sejm bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów lub Prezydent Rzeczypospolitej za zgodą Senatu wyrażoną bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów.

Jeżeli w referendum ogólnokrajowym wzięło udział więcej niż połowa uprawnionych do głosowania, wynik referendum jest wiążący.

Zadanie 9. (0–2)

Oceń prawdziwość informacji dotyczących referendum ogólnokrajowego w Polsce. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest fałszywe.

1.	Według art. 125. Konstytucji RP referenda ogólnokrajowe w Polsce są obligatoryjne.	P	F
2.	Podczas głosowania w sprawie zarządzenia referendum ogólnokrajowego w Sejmie musi być obecnych co najmniej 260 posłów.	P	F
3.	Jeżeli frekwencja w referendum w Polsce będzie mniejsza niż 50%, to będzie ono miało charakter sugerująco-konsultacyjny.	P	F

Materiał źródłowy do zadania 10.
Demokratyczne wybory

Zadanie 10. (0–2)

10.1. Podaj nazwę przymiotnika wyborczego, który został zilustrowany na zdjęciu.

.....

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 6 2020-10-19 15:20:59

10.2. Wymień inny niż przedstawiony na ilustracji sposób realizowania tego przymiotnika wyborczego w demokratycznych wyborach.

.....

.....

Materiał źródłowy do zadania 11.
Ideologie i doktryny polityczne

Ta „współczesna myśl polityczna” […] *opiera się na pojmowaniu państwa jako reduktora społecznych nierówności, interwencjonizmu państwowego oraz uspołecznienia i redystrybucji narodowego dochodu.*

Na podstawie: A. Polańska, *Zmierzch klasycznego podziału partii politycznych na świecie*, http://zn.wsbip.edu.pl/sectioa/images/aktualnosci/zeszyty/009-2017/203-215.PDF, s. 208 [dostęp: 20.02.2020].

Zadanie 11. (0–2)

Rozstrzygnij, jakie doktryny polityczne przedstawiono w podanym fragmencie: lewicowe czy prawicowe. Uzasadnij swoją odpowiedź, odwołując się do dwóch informacji zawartych w tekście.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

Materiał źródłowy do zadania 12.
Rodzaje odpowiedzialności

Instytucja indywidualnego wotum nieufności jest elementem przyjętego w Konstytucji z 1997 r. zracjonalizowanego systemu parlamentarno-gabinetowego. Jej znaczenie wiąże się z możliwością kontrolowania członków rządu, a nawet doprowadzenia do usunięcia z gabinetu ministra (lub innego członka Rady Ministrów), którego działalność została negatywnie oceniona. W świetle obowiązujących regulacji konstytucyjnych winna to być instytucja wykorzystywana w szczególnych okolicznościach, wkracza bowiem w uprawnienia prezesa Rady Ministrów do kształtowania osobowego składu gabinetu. Praktyka polityczna pokazuje jednak, że jest to instytucja często wykorzystywana w rozgrywkach politycznych, zmierzająca do destabilizacji prac rządu.

Źródło: https://czasopisma.marszalek.com.pl/pl/10-15804/ppk/2156-ppk2016503 [dostęp: 22.02.2020].

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 7 2020-10-19 15:20:59

Zadanie 12. (0–2)

Rozstrzygnij, czy tekst opisuje odpowiedzialność konstytucyjną. Uzasadnij swoje zdanie, odwołując się do tekstu.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

Materiał źródłowy do zadania 13.
Demokracja w Szwajcarii

Szwajcaria jest republiką […], *złożoną z 23 kantonów (3 z nich dzielą się na 2 samodzielne półkantony).* […] *Władzę ustawodawczą sprawuje 2-izbowy parlament – Zgromadzenie Federalne złożone z Rady Nar. i Rady Kantonów; Rada Narodowa (izba niższa), o kadencji 4-letniej, liczy 200 deputowanych, wybieranych w wyborach bezpośrednich i proporcjonalnych (liczba reprezentantów poszczególnych kantonów zależy od liczby mieszkańców). Rada Kantonów (izba wyższa) składa się z 46 członków, wybieranych na okres od 1 do 4 lat (zależnie od kantonu) przez zgromadzenia ustawodawcze kantonów.* […] *Najwyższą władzę rządzącą i wykonawczą sprawuje Rada Federalna (rząd), przewodniczy prezydent (co roku zmieniający się).* […] *Ważną instytucją demokracji* […] *jest referendum, które może być zarządzane jako ogólnonarodowe – na szczeblu Federacji, a także w poszczególnych kantonach. Referendum jest obligatoryjne w sprawie zmiany konstytucji. Na żądanie obywateli (weto ludowe) może zostać zarządzone referendum* […] *tzw. weryfikacyjne.*

Źródło: https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Szwajcaria-Ustroj-polityczny;4575452.html [dostęp: 20.02.2020].

Zadanie 13. (0–2)

13.1. Podaj nawę rodzaju demokracji, która funkcjonuje w Szwajcarii.

.....

13.2. Wyjaśnij, na czym polega uprawnienie obywateli szwajcarskich określone mianem weta ludowego, zarządzanego jako tzw. referendum weryfikacyjne.

.....

.....

.....

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 8 2020-10-19 15:20:59

Materiał źródłowy do zadania 14.
Mapa polityczna Europy (fragment)

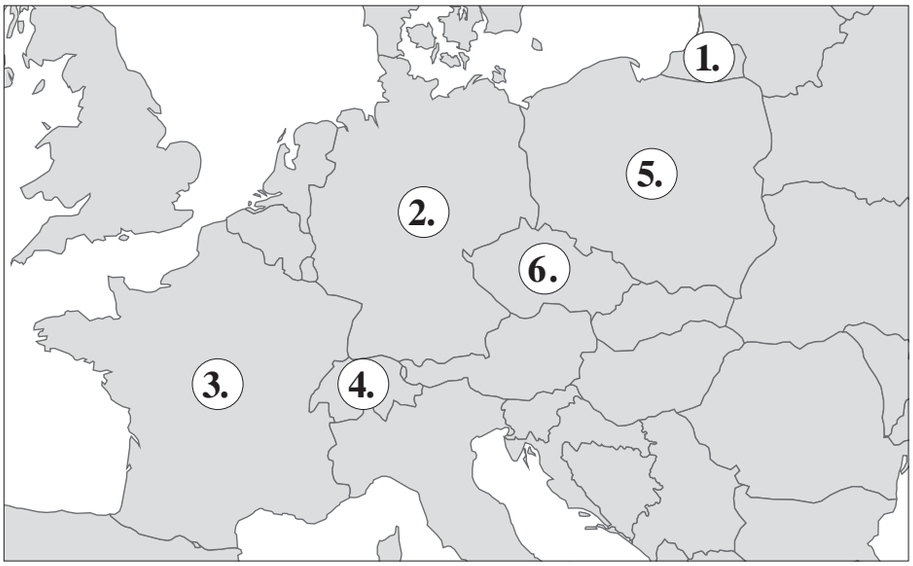

Zadanie 14. (0–2)

Podaj nazwy trzech państw o federalnym ustroju terytorialnym oraz numery, którymi oznaczono je na mapie.

Nazwa państwa	Numer na mapie

Materiał źródłowy do zadania 15.
Regulamin Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 3.

1. Senat podejmuje uchwały zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów, o ile przepisy Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, ustaw lub Regulaminu Senatu nie stanowią inaczej.

Zadanie 15. (0–1)

Podaj liczbę senatorów w polskim Senacie stanowiących tzw. kworum.

.....

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 9 2020-10-19 15:20:59

Materiał źródłowy do zadania 16.
Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r. (fragment)

Art. 139.

Prezydent Rzeczypospolitej stosuje prawo łaski. Prawa łaski nie stosuje się do osób skazanych przez Trybunał Stanu.

Zadanie 16. (0–2)

16.1. Napisz, czy do uprawnienia opisanego w art. 139. Konstytucji RP jest potrzebna kontrasygnata.

.....

16.2. Wyjaśnij różnicę pomiędzy ułaskawieniem a uniewinnieniem.

.....

.....

.....

.....

Materiał źródłowy do zadania 17.
Procedura powołania rządu

Art. 62.

W razie niepowołania Rady Ministrów […]*, Prezydent rozwiązuje Sejm albo w ciągu 14 dni powołuje, na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy, Prezesa Rady Ministrów i Radę Ministrów. Jeżeli przed upływem tego terminu Sejm nie uchwali votum zaufania dla tego Rządu lub nie uchwali votum nieufności* […]*, Prezydent rozwiązuje Sejm.*

Zadanie 17. (0–2)

Wykaż, że podany artykuł nie dotyczy procedury powołania rządu według Konstytucji RP z 1997 r. Podaj dwa argumenty.

1. .....

.....

.....

2. .....

.....

.....

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 10 2020-10-19 15:20:59

Materiał źródłowy do zadania 18.
Organy kontroli państwowej

Prokurator Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Gdańsku podjął z zawieszenia śledztwo w sprawie masowych zabójstw obywateli polskich w lasach piaśnickich koło Wejherowa jesienią 1939 r. Wśród ofiar przeważali przedstawiciele polskiej inteligencji, duchowni i osoby uznane za wrogów III Rzeszy z uwagi na swoją patriotyczną działalność z terenu byłego powiatu morskiego, Wejherowa, Gdyni, Gdańska i innych okolicznych miejscowości.

Źródło: [...]/komunikaty/10973,[...]-w-Gdansku-podjal-z-zawieszenia-sledztwo-w-sprawie-masowych-zabojs.html [dostęp: 22.02.2020].

Zadanie 18. (0–1)

Podaj pełną nazwę organu państwowego o uprawnieniach badawczych, edukacyjnych i śledczych, którego działalność przedstawiono w powyższym tekście.

.....

Materiał źródłowy do zadania 19.
Wybory w Polsce

Problematyka partycypacji politycznej kobiet i ich aktywizacji w tym zakresie staje się obecnie kwestią ogólnoświatową, również w Polsce poświęca się jej wiele uwagi. W rezultacie toczących się dyskusji, wprowadzono do polskiego prawa wyborczego instytucję prawną służącą zwiększeniu reprezentacji kobiet na listach wyborczych […] *na poziomie nie mniej niż 35% kobiet i nie mniej niż 35% mężczyzn na listach wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, do Parlamentu Europejskiego* […].

Źródło: M. Znaniecki, *Parytety i kwoty płci a zasada wolnych wyborów*, http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-3784d982-04a4-4de2-9afd-76a29cb6b1c4/c/Michal_Znaniecki.pdf, s. 25 [dostęp: 22.02.2020].

Zadanie 19. (0–2)

19.1. Wyjaśnij, czy według polskiego prawa w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej oraz do Parlamentu Europejskiego obowiązuje parytet płci.

.....

.....

.....

.....

19.2. Podkreśl poprawne dokończenie zdania.

Opisana w tekście zasada dotyczy

A. zarówno biernego, jak i czynnego prawa wyborczego.

B. wyłącznie czynnego prawa wyborczego.

C. wyłącznie biernego prawa wyborczego.

D. żadnego z powyższych.

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 11 2020-10-19 15:20:59

Materiał źródłowy do zadania 20.
Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r. (fragment)

Art. 79.

Każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę […] *w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji.*

Zadanie 20. (0–2)

Oceń prawdziwość informacji dotyczących opisanej skargi. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest fałszywe.

1.	Aby skorzystać z uprawnienia opisanego w art. 79. Konstytucji RP, należy posiadać polskie obywatelstwo.	P	F
2.	Opisaną w tekście skargę rozpatruje organ władzy sądowniczej – Trybunał Stanu.	P	F
3.	Skargę przedstawioną w art. 79. Konstytucji RP można złożyć od prawomocnego wyroku.	P	F

Materiał źródłowy do zadania 21.
Małżeństwo według polskiego prawa

Przyczyny unieważnienia zawartego związku małżeńskiego. Przyczyny te dzielą się na trzy grupy:

– przeszkody małżeńskie,

– wady składanych przez nupturientów oświadczeń o zawarciu małżeństwa,

– wady pełnomocnictwa do zawarcia małżeństwa.

Źródło: https://www.ksiegarnia.beck.pl/media/product_custom_files/1/5/15442-prawo-rodzinne-i-nieletnich-w-pigulce-aneta-gacka-asiewicz-darmowy-fragment.pdf [dostęp: 02.09.2020].

Zadanie 21. (0–2)

Wskaż dwa przypadki, które powodują ustanie małżeństwa według polskiego prawa.

A. rozwód

B. ubezwłasnowolnienie całkowite

C. śmierć współmałżonka

D. bigamia

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 12 2020-10-19 15:21:00

Materiał źródłowy do zadania 22.
Granica odpowiedzialności

§ 1. Na zasadach określonych w tym kodeksie odpowiada ten, kto popełnia czyn zabroniony po ukończeniu 17 lat.

§ 2. Nieletni, który po ukończeniu 15 lat dopuszcza się czynu zabronionego określonego w art. 134 […], *art. 148* […], *art. 156* […], […] *może odpowiadać na zasadach określonych w tym kodeksie, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, a w szczególności, jeżeli poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne.*

Zadanie 22. (0–1)

Podaj nazwę gałęzi prawa, której dotyczy powyższy kodeks.

.....

Materiał źródłowy do zadania 23.
Prawo administracyjne

W polskim systemie prawnym orzeczenie organu administracji publicznej, indywidualny akt administracyjny wydawany w postępowaniu administracyjnym, rozstrzygający sprawę co do istoty w całości lub w części albo w inny sposób kończący postępowanie w danej instancji. [...] *Musi zawierać oznaczenie organu administracyjnego i stron, powołanie podstawy prawnej, treść rozstrzygnięcia, faktyczne i prawne uzasadnienie, datę, pouczenie o możliwości złożenia odwołania do organu wyższej instancji.*

Na podstawie: https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/[...];3891237.html [dostęp: 23.02.2020].

Zadanie 23. (0–2)

Rozstrzygnij, czy powyższa definicja dotyczy postanowienia administracyjnego. Uzasadnij swoje zdanie, podając dwa argumenty.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 13 2020-10-19 15:21:00

Materiał źródłowy do zadania 24.
Kodeks postępowania cywilnego z dnia 17 listopada 1964 r.

Art. 506. Wszczęcie postępowania nieprocesowego

Sąd wszczyna postępowanie nieprocesowe na wniosek; w wypadkach wskazanych w ustawie sąd może wszcząć postępowanie także z urzędu.

Art. 511. Odpowiedź na wniosek o wszczęcie postępowania

§ 1. Wniesienie odpowiedzi na wniosek o wszczęcie postępowania jest obowiązkowe, tylko gdy przewodniczący tak zarządzi.

§ 2. Posiedzenie przygotowawcze można wyznaczyć niezależnie od wniesienia odpowiedzi na wniosek.

Art. 516. Forma orzeczeń w postępowaniu nieprocesowym

Orzeczenia sądu w postępowaniu nieprocesowym zapadają w formie postanowień, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Zadanie 24. (0–2)

Podaj dwie różnice pomiędzy postępowaniem nieprocesowym i procesowym w prawie cywilnym.

1. .....

.....

2. .....

.....

Materiał źródłowy do zadania 25.

Europejski Trybunał Praw Człowieka jest sądem międzynarodowym, który powołany jest do rozpatrywania skarg osób twierdzących, że naruszone zostały ich prawa zagwarantowane w Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz Protokołach Dodatkowych nr 1, 4, 6, 7 i 13.

Źródło: https://www.poznan.so.gov.pl/skarga-do-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka-w-strasburgu,m,mg,3,82,312 [dostęp: 02.09.2020].

Zadanie 25. (0–2)

25.1. Wskaż prawa człowieka, których łamanie można zaskarżyć do Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu.

A. prawo do życia
B. prawo do pracy
C. wolność od tortur
D. wolność słowa
E. prawo do godnego poziomu życia
F. prawo do ochrony zdrowia
G. prawo do sprawiedliwego sądu

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 14 2020-10-19 15:21:00

25.2. Podaj, do której generacji należą prawa z zadania 25.1.

.....

Materiał źródłowy do zadania 26.
Partnerstwo Wschodnie

W 2009 r., a więc dekadę temu, z inicjatywy Polski i Szwecji powstało Partnerstwo Wschodnie (PW). Obejmuje ono sześć państw Europy Wschodniej i Kaukazu Południowego: Armenię, Azerbejdżan, Białoruś, Gruzję, Mołdawię i Ukrainę. Celem PW jest wzmocnienie państw należących do tego programu poprzez współpracę polityczną i gospodarczą oraz pogłębienie kontaktów międzyludzkich. Leży to w interesie członków UE, którym zależy na stabilności i dobrobycie państw sąsiednich. Dzięki Partnerstwu Gruzja, Ukraina i Mołdawia podpisały z UE umowy stowarzyszeniowe, a pozostałe trzy kraje znacząco rozszerzyły współpracę. Za sprawą PW zainaugurowanych zostało też wiele reform, które w przyszłości pozwolą mieszkańcom państw szóstki lepiej i bezpieczniej żyć.

Na podstawie: https://www.polskapomoc.gov.pl/Polska,pomoc,dla,panstw,Partnerstwa,Wschodniego,3032.html [dostęp: 02.03.2020].

Zadanie 26. (0–1)

Wyjaśnij, czy Partnerstwo Wschodnie to rodzaj wsparcia określanego mianem pomocy rozwojowej.

.....

.....

.....

Materiał źródłowy do zadania 27.
Terroryzm na świecie

Był późny wieczór 23 października 2002 roku. W centrum teatralnym w jednej z dzielnic Moskwy – Dubrowce trwał musical „Nord-Ost". Nagle do sali, po brzegi wypełnionej widzami, wkroczyli uzbrojeni terroryści. […]

Atakiem dowodził Mowsar Barajew. […] *W czasie, gdy władzę w Czeczeni pełnił prezydent Maschadow, on pełnił funkcję Naczelnika Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Razem z nim jest dużo kobiet, stanowią ponoć prawie połowę terrorystów. Zamachowcy podminowali cały budynek, mają na sobie pasy samobójców, czyli przytwierdzone materiały wybuchowe, grożą, że wysadzą cały budynek, jeżeli nie zostaną spełnione ich żądania.* [...] *Terroryści, według świadków żądają przerwania wojny w Czeczenii i wycofania stamtąd wojsk rosyjskich.*

Źródło: https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/708996,Teatr-na-Dubrowce-pod-lufami-terrorystow-znalazlo-sie-700-osob [dostęp: 02.03.2020].

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 15 2020-10-19 15:21:00

Zadanie 27. (0–1)

Rozstrzygnij, czy opisane wydarzenie jest przykładem terroryzmu politycznego czy kryminalnego. Uzasadnij swój wybór.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

Materiał źródłowy do zadania 28.
Konflikty na świecie

Mija właśnie 5 rocznica Euromajdanu. Rewolucja trwała ponad 3 miesiące. Protesty rozpoczęły się 21 listopada, kiedy demonstrowano przeciwko odłożeniu przez prezydenta […] *podpisania umowy stowarzyszeniowej z Unią Europejską. Z czasem protesty przybierały na sile.* […] *A w lutym 2014 roku doszło do brutalnych walk na ulicach. Nie brakowało zabitych i rannych.* […]

– Mobilizacja społeczna od tamtego czasu zmniejszyła się, co należy uznać za proces naturalny. Jej poziom był ogromnie wysoki w czasie Majdanu i w trakcie pierwszych miesięcy wojny. Natomiast od początku 2015 roku, kiedy podpisano mińskie porozumienia, nastąpiło pewne „zmęczenie" ludności, więc ta aktywność znacznie się zmniejszyła.

Źródło: https://polskieradio24.pl/130/4428/Artykul/2218992,Piec-lat-od-Euromajdanu-Co-przyniosla-rewolucja [dostęp: 10.01.2020].

Zadanie 28. (0–1)

Podaj nazwę miasta, w którym miała miejsce opisana rewolucja.

.....

Materiał źródłowy do zadania 29.
Organizacje wyspecjalizowane ONZ

A.

B.

C.

D.

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 16 2020-10-19 15:21:00

Zadanie 29. (0–2)

Podaj pełne nazwy organizacji wyspecjalizowanych ONZ, których logo zostało przedstawione w materiale źródłowym.

A. .....

B. .....

C. .....

D. .....

Materiał źródłowy do zadania 30.
Instytucje Unii Europejskiej

Charles Michel

Zadanie 30. (0–2)

Uzupełnij podane zdania, wpisując nazwę instytucji Unii Europejskiej (A) oraz imię i nazwisko (B) polityka.

Polityk przedstawiony na zdjęciu jest przewodniczącym (A) .....

..... . Jego poprzednikiem na tym stanowisku był (B)

..... .

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 17 2020-10-19 15:21:01

Materiał źródłowy do zadania 31.
Siła nabywcza pieniądza

Zmiany cen towarów i usług konsumpcyjnych

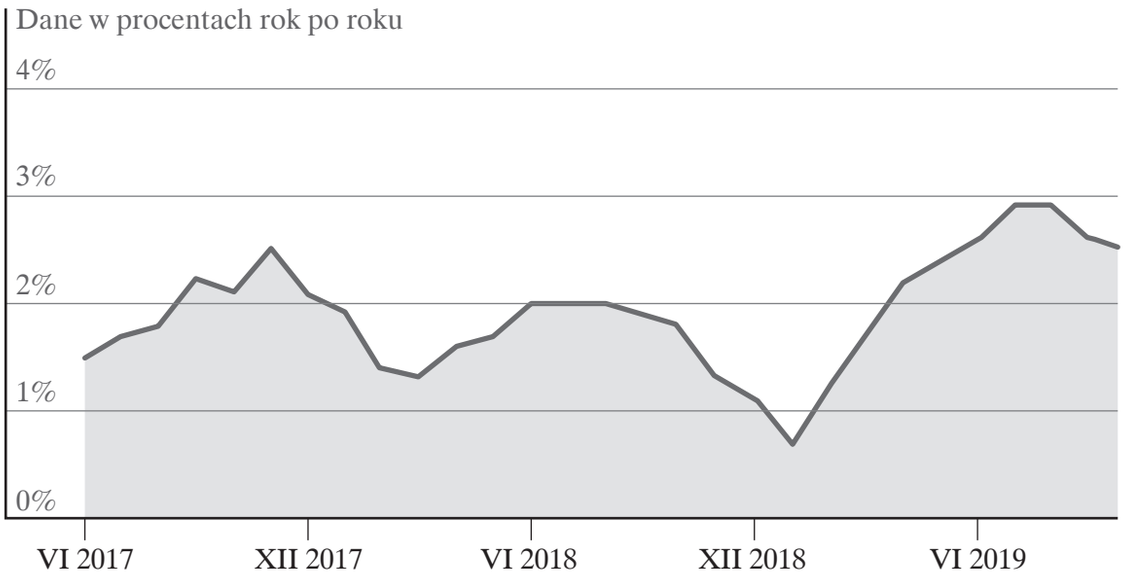

Źródło: https://tvn24bis.pl/z-kraju,74/[...]2019-roku-dane-gus,1000566.html [dostęp: 03.03.2020].

Zadanie 31. (0–1)

Podaj nazwę zjawiska, które przedstawiono na wykresie.

.....

Część II. Wypracowanie (*12 punktów*)

Zadanie 32. (0–12)

Wybierz jeden z podanych tematów i napisz wypracowanie.

Temat 1.
Scharakteryzuj i porównaj różne wymiary edukacji – formalną i nieformalną. Rozważ, jakie znaczenie mają oba rodzaje edukacji dla rozwoju młodego człowieka i państwa polskiego.

Temat 2.
Odwołując się do współczesnych przykładów, porównaj europejskie monarchie i republiki. W obu formach rządów odnieś się do ustrojowej pozycji głowy państwa, jej wpływu na funkcjonowanie wspólnoty politycznej i obciążeń finansowych.

Temat 3.
Scharakteryzuj krajowy system ochrony praw człowieka w Polsce, odwołując się do katalogu praw i wolności, właściwego ustawodawstwa obowiązującego w kraju, instytucji chroniących prawa i wolności obywateli oraz organizacji pozarządowych.

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 18 2020-10-19 15:21:02

Materiały źródłowe do tematu 2.
Źródło 1.

Współcześnie monarchia bywa kojarzona w dwojaki sposób. Przede wszystkim jako relikt dawnych ustrojów, z którego przetrwała jedynie instytucja króla, zastąpiona niejednokrotnie ekwiwalentnym urzędem prezydenta. Z drugiej strony, spojrzenie na monarchię ogranicza się najczęściej do historycznych rozważań, które z perspektywy współczesnej Europy wydają się archaiczne i nieprzystające do obecnych potrzeb nowoczesnych – to znaczy postindustrialnych – społeczeństw.

Źródło: K. Petryszak, *Monarchia – archaiczna czy naturalna forma rządów?*, http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10_15633_r_1812/c/1812-1784.pdf, s. 119 [dostęp: 10.07.2020].

Źródło 2.

Materiały źródłowe do tematu 3.
Źródło 1.

Powierzchowna edukacja w zakresie praw człowieka spowodowała wiele szkody w społeczeństwie polskim. Przede wszystkim nie stworzyła świadomości praw człowieka, istotnego narzędzia budowania demokracji i wprowadzenia jasnych reguł gry postępowania w relacjach pomiędzy jednostką i władzą oraz pomiędzy jednostkami. Na świadomość praw człowieka składają się dwa elementy: ich znajomość oraz umiejętność korzystania z nich. Pierwszy, związany jest z rzetelną edukacją na temat tych praw na wszystkich szczeblach nauczania, począwszy od przedszkola, kończąc na uniwersytetach trzeciego wieku. Wiedza o prawach człowieka jest niezbędna, ponieważ wyjaśnia całą strukturę ich funkcjonowania. Przede wszystkim uświadamia, że jednostka posiada wobec samego siebie obowiązek budowania swojego własnego życia. Inni – najbliżsi, sąsiedzi, społeczeństwo, państwo – mają spełniać tylko funkcję pomocniczą w sytuacjach, gdy człowiek nie daje sobie rady. Następnie informuje o roszczeniach, jakie posiada jednostka w sytuacji, gdy jej prawa zostaną naruszone.

Źródło: *Wybrane problemy ochrony praw człowieka w Polsce*, pod red. L. Leszczenko i J. Szablickiej-Żak, http://www.bibliotekacyfrowa.pl/Content/78276/Wybrane_problemy_ochrony_praw_czlowieka_w_Polsce.pdf, s. 37 [dostęp: 11.07.2020].

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 19 2020-10-19 15:21:04

Źródło 2.

W Polsce obowiązuje tzw. wąski model skargi konstytucyjnej. Oznacza to, że nie możemy skarżyć tego orzeczenia, które jest dla nas niekorzystne, ale ustawę bądź inny akt normatywny, na podstawie którego to orzeczenie zostało wydane.

Skargę konstytucyjną może wnieść każdy, kto znajduje się pod jurysdykcją Rzeczpospolitej Polskiej, czyli zarówno obywatel, jak i osoba nieposiadająca polskiego obywatelstwa. W przypadku cudzoziemców Konstytucja wyłącza jednak możliwość dochodzenia w drodze skargi konstytucyjnej praw dotyczących azylu i przyznania statusu uchodźcy.

Źródło: https://www.infor.pl/prawo/konstytucja/omowienie-konstytucji/272780,Jakie-warunki-nalezy-spelnic-aby-skarga-konstytucyjna-byla-wazna.html [dostęp: 11.07.2020].

WYPRACOWANIE

na temat numer …..

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 20 2020-10-19 15:21:04

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 21 2020-10-19 15:21:04

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 22 2020-10-19 15:21:04

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 23 2020-10-19 15:21:04

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 24 2020-10-19 15:21:04

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 25 2020-10-19 15:21:04

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

N7384_WOS_Arkusz_Maturalny_GLOWNY.indd 26 2020-10-19 15:21:04

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

ISBN 978-83-7879-940-5
9 788378 799405